

Veselības inspekcija

Ventspils valstspilsētas peldvietu “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” ūdens apraksts

4.0 versija

Rīga, 2024

Satura rādītājs

Ievads	3
Peldvietu ūdens kvalitātes kritēriji.....	5
Peldvietu ūdens aprakstā lietotie termini un saīsinājumi.....	7
1. Vispārīga informācija un peldvietas ūdens kvalitāte	9
1.1. Peldvietas vispārējs apraksts	9
1.2. Peldvietu izvēles pamatojums un monitoringa punktu atrašanās vieta	15
1.3. Peldvietu ūdens kvalitāte.....	16
2. Fizikāli ģeogrāfiskais, hidroloģiskais un piekrastes raksturojums	18
2.1. Baltijas jūras hidrogrāfiskais raksturojums	18
2.2. Piekrastes ūdeņu hidroloģisko īpašību raksturojums	19
2.3. Piekrastes zonas apraksts, zemes lietošanas veidi un ietekme uz peldvietas ūdens kvalitāti	21
3. Hidroķīmiskās un ekoloģiskās kvalitātes raksturojums.....	23
4. Piesārņojuma avotu raksturojums	26
4.1. Punktveida piesārņojuma slodze	27
4.2. Piesārņojums no Ventas	28
4.3. Ventspils brīvosta.....	29
5. Makroaļģu un fitoplanktona aļģu, t.sk. zilaļģu izplatīšanās iespējas.....	31
Secinājumi.....	32
Izmantotie informācijas avoti	34
<i>1.pielikums.</i> Zemes lietojuma veidi peldvietu “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” apkārtņē.....	36
<i>2.pielikums.</i> Punktveida piesārņojuma slodze peldvietu “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” apkārtņē.....	37

Ievads

Latvija ir bagāta ar ūdeņiem, un liela daļa ezeru un upju, kā arī jūras piekraste vasarā tiek izmantota atpūtai un peldēšanai. Ūdens kvalitāte ir viens no būtiskākajiem vides faktoriem, kas ietekmē cilvēku veselību tiem peldoties. Rekreācijai izmantojamo ūdeņu kvalitātes uzlabošana – tas ir gan visu to pašvaldību mērķis, kuru pārziņā ir peldvietu apsaimniekošana, gan arī valsts pārvaldes institūciju mērķis, kuras nodarbojas ar sabiedrības veselības un vides aizsardzības politikas jautājumiem. Labas kvalitātes peldūdeņi ir nozīmīgs katra iedzīvotāja dzīves kvalitāti ietekmējošs faktors. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006/7/EK (2006.gada 15.februāris) par peldvietu ūdens kvalitātes pārvaldību un Direktīvas 76/160/EEK atcelšanu (turpmāk Direktīva 2006/7/EK) nosaka, ka katrā peldvietā, kurā peldas liels skaits cilvēku, ir jāsasniedz vismaz pietiekama ūdens kvalitāte. To, kāds peldētāju skaits ir uzskatāms par „lielu” vietējiem apstākļiem, nosaka par peldūdeņu pārvaldību atbildīgā institūcija ir Veselības inspekcija sadarbībā ar vietējām pašvaldībām. Šobrīd Latvijā ir noteiktas 59 oficiālas peldvietas, kuras ir apstiprinātas 2017. gada 28. novembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 692 “Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība” (turpmāk Noteikumi Nr. 692) 1. un 2. pielikumā. Šajās peldvietās tiek veikts ūdens kvalitātes monitorings un kvalitātes novērtēšana atbilstoši Direktīvas 2006/7/EK prasībām.

Direktīva 2006/7/EK nosaka, ka katras peldvietas ūdenim ir jāizstrādā ūdens apraksts. Šī prasība ir ieviesta nacionālajā likumdošanā ar Noteikumiem Nr. 692. Saskaņā ar normatīvā akta prasībām, ūdens apraksti ir jāizstrādā Veselības inspekcijai sadarbībā ar valsts sabiedrību ar ierobežotu atbildību “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”. Tie var attiekties uz atsevišķu peldvietu ūdeņiem vai uz viena ūdens objekta, kuri izdalīti atbilstoši Ūdens struktūrdirektīvas prasībām¹, blakus esošu peldvietu ūdeņiem. Pēc savas būtības ūdens apraksti ir kā daļa no upju sateces baseinu apgabalu pārvaldības plāniem, kuri izstrādāti saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas prasībām.

¹ *Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy (Water Framework Directive)*

Ūdens apraksts ietver detalizētu to faktoru analīzi, kas ietekmē vai varētu ietekmēt peldvietu ūdens kvalitāti ar mērķi paredzēt nepieciešamos pārvaldības pasākumus, kas ļautu nelabvēlīgo ietekmi novērst un peldvietām sasniegt vismaz pietiekamu ūdens kvalitāti četru kvalitātes klašu skalā – izcila kvalitāte, laba kvalitāte, pietiekama kvalitāte, zema kvalitāte. Vienlaikus veicamo pārvaldības pasākumu mērķis ir veicināt izcilas un labas ūdens kvalitātes peldvietu skaita palielināšanos. Normatīvie akti min šādus pārvaldības pasākumus attiecībā uz peldvietu ūdeni:

- peldvietu ūdens monitorings;
- peldvietu ūdens kvalitātes novērtēšana;
- peldvietu ūdens klasificēšana;
- tā piesārņojuma iemeslu noteikšana un novērtēšana, kas var ietekmēt peldvietu ūdeņus un pasliktināt peldētāju veselību;
- sabiedrības informēšana;
- pasākumu veikšana, lai novērstu peldētāju pakļaušanu piesārņojumam;
- pasākumu veikšana, lai samazinātu piesārņojuma risku.

Ūdens apraksts tiek pārskatīts atbilstoši Noteikumu Nr. 692. 33. punktam:

- ne retāk kā reizi četros gados, ja peldvietas ūdens ir klasificēts kā labas kvalitātes ūdens;
- ne retāk kā reizi trijos gados, ja peldvietas ūdens ir klasificēts kā pietiekamas kvalitātes ūdens;
- ne retāk kā reizi divos gados, ja peldvietas ūdens ir klasificēts kā zemas kvalitātes ūdens;
- ja peldvietas ūdens ir klasificēts kā izcilas kvalitātes ūdens, ūdens aprakstu pārskata un, ja nepieciešams, atjauno tikai tad, ja ūdens kvalitāte mainās uz labu, pietiekamu vai zemu.

Ventspils pilsētas peldvietu “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” ūdens aprakstu ir izstrādājuši Veselības inspekcijas Sabiedrības veselības departamenta Vides veselības nodaļas speciālisti sadarbībā ar VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra (turpmāk LVĢMC) Ūdens daļas speciālistiem.

Peldvietu ūdens kvalitātes kritēriji

Atbilstoši Direktīvas 2006/7/EK prasībām, peldvietu ūdens kvalitāti vērtē pēc mikrobioloģiskās kvalitātes kritērijiem, kā arī ņem vērā zilaļģu masveida savairošanos peldvietā, ja tāda ir notikusi. Līdz ar to arī peldvietu ūdens apraksti vispirms ir vērsti uz to, lai saprastu, cik liela ir iespēja peldvietā nonākt fekālajiem notekūdeņiem, kā arī novērtēt faktoros, kas var veicināt zilaļģu masveida savairošanos – t.s. ūdens “ziedēšanu”.

Kā fekālā piesārņojuma indikatori ir izvēlēti *Escherichia coli* (turpmāk - *E. coli*) un zarnu enterokoki. Peldvietas ūdens kvalitātes novērtēšana tiek veikta divos etapos:

- operatīvais novērtējums pēc katras paraugu ņemšanas reizes²;
- peldvietas ūdens kvalitātes novērtējums ilglaicīgā perspektīvā kopumā, kuras mērķis ir noteikt pastāvīgos riskus, kas pasliktina vai var pasliktināt ūdens kvalitāti un apdraudēt cilvēka veselību.

Veicot operatīvo novērtējumu, vērtē mikrobioloģisko rādītāju robežlielumu pārsniegumus katrā individuālajā ūdens paraugā, lai pieņemtu lēmumu par peldēšanās aizliegšanu vai ieteikšanu nepeldēties. Peldvietas ūdens kvalitātes operatīva novērtēšana pamatojas uz eksperta slēdzieni par mikrobioloģiskā piesārņojuma lielumu un raksturu:

- **peldēties nav ieteicams**, ja *E. coli* skaits ir lielāks par 1000, bet nepārsniedz 3000 mikroorganismu šūnas 100 ml ūdens un/vai zarnu enterokoku skaits pārsniedz 300, bet nepārsniedz 500 mikroorganismu šūnas 100 ml ūdens;
- **peldēties aizliegts**, ja *E. coli* skaits ir lielāks par 3000 mikroorganismu šūnām 100 ml ūdens un/vai zarnu enterokoku skaits pārsniedz 500 mikroorganismu šūnas 100 ml ūdens.

Peldēšanās nav pieļaujama, ja ūdenī ir vērojama arī pārmērīga zilaļģu savairošanās.

Iekšzemes ūdeņu (upju, ezeru, ūdenskrātuvju u.c.) peldvietu ūdens kvalitātes ilglaicīgais novērtējums ir jāveic atbilstoši Direktīvas 2006/7/EK un Noteikumu Nr. 692 prasībām, ņemot vērā četru pēdējo peldsezonu datus un piemērojot statistiskās analīzes kritērijus, kas norādīti 1.tabulā.

² Direktīva 2006/7/EK neprasa peldūdeņu kvalitātes operatīvu novērtēšanu, tāpēc tiek piemēroti izstrādātie nacionālie kritēriji, lai papildus aizsargātu peldētāju veselību

1. tabula. Jūras piekrastes ūdeņu peldvietu ilglaicīgās kvalitātes kritēriji ³

N.p.k.	Rādītājs	Izcila kvalitāte	Laba kvalitāte	Pietiekama kvalitāte
1.	Zarnu enterokoki (KVV/100 ml)	100 ⁽¹⁾	200 ⁽¹⁾	185 ⁽²⁾
2.	<i>Escherichia coli</i> (KVV/100 ml)	250 ⁽¹⁾	500 ⁽¹⁾	500 ⁽²⁾

Piezīmes: KVV – kolonijas veidojošās vienības

⁽¹⁾ Pamatojoties uz 95.procentiles novērtēšanu

⁽²⁾ Pamatojoties uz 90.procentiles novērtēšanu

Neatbilstoša peldvietas ūdens ilglaicīgā kvalitāte liecina, ka peldvietas ūdens kvalitāte var epizodiski pasliktināties, jo ir kaut kādi pastāvīgi nelabvēlīgi faktori, kas to ietekmē.

³ Ministru kabineta 28.11.2017. noteikumi Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība", 5.pielikums

Peldvietu ūdens aprakstā lietotie termini un saīsinājumi

Biogēnās vielas – ķīmiskie elementi (slāpekļis, fosfors, ogleklis, silīcijs, sērs), kas ir vitāli nepieciešami organismu dzīvības norisēm. Ūdenī sastopami minerālsāļu un organisko savienojumu veidā. Rodas, augu un dzīvnieku atliekām sadaloties, vai tiek ieskaloti ūdenstilpēs ar sniega un lietus ūdeņiem.

Eitrofikācija – augu barības vielu (biogēnu) daudzuma palielināšanās dabisko procesu rezultātā vai cilvēka darbības ietekmē.

Ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes rādītāji – ūdensobjekta hidroloģiskās, bioloģiskās, fizikālās un ķīmiskās īpašības, pēc kuru kvantitatīvajām vai kvalitatīvajām vērtībām var spriest par ūdeņu kvalitāti.

Izkliedētais piesārņojums – piesārņojums, kad no piesārņojošā objekta ūdenstilpē vielas ieplūst nevis kādā konkrētā punktā, bet ir izkliedētas gar ūdenstilpes krastiem. Izkliedētais piesārņojums aptver plašas teritorijas, un tas ir saistīts ar urbanizētajām teritorijām, satiksmi, atmosfēras piesārņojumu un lauksaimniecības zemes izmantošanu. Izkliedētā piesārņojuma apjomus nosaka un ietekmē galvenokārt zemes lietošanas veidi teritorijā, kā arī centralizētai notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmai nepieslēgto iedzīvotāju radītais piesārņojums.

Monitorings – regulāri novērojumi laikā un telpā, saskaņā ar noteiktu programmu un pēc vienotas metodikas, kuru mērķis ir sekot kāda procesa norisei.

Monitoringa vieta – vieta peldvietu ūdeņos, kur tiek ņemti ūdens paraugi un kur tiek gaidīta lielākā daļa peldētāju, un/vai kur ir paredzams lielākais piesārņojuma risks saskaņā ar peldvietas ūdens aprakstu.

Piesārņojums attiecībā uz peldūdeņiem ir mikroorganismu un/vai citu organismu piesārņojums vai atkritumi, kas ietekmē peldvietu ūdens kvalitāti un rada apdraudējumu peldētāju veselībai.

"Peldēties atļauts" – ūdens kvalitāte atbilst normatīvajos aktos noteiktajām ūdens kvalitātes prasībām. Peldēties var droši.

"Peldēties nav ieteicams" – jāuztver kā brīdinājums, ka ūdens kvalitāte konkrētajā vietā neatbilst kādam no kvalitātes kritērijiem. Šādās vietās nevajadzētu peldēties bērniem, vecākiem cilvēkiem un cilvēkiem ar imūnsistēmas vai citām nopietnām veselības problēmām.

"Peldēties aizliegts" – pastāv liela iespēja, ka peldūdenī var atrasties, vai atrodas slimības izraisošie mikroorganismi, vai ir peldētāju veselību apdraudošs ķīmiskais piesārņojums, vai arī ūdenstilpē var būt vai ir konstatēta pārmērīga zilaļģu savairošanās.

Peldvieta – peldēšanai paredzēta labiekārtota vieta vai arī jebkura vieta jūras piekrastē un pie iekšzemes ūdeņiem, kurā peldēšanās ir droša un nav aizliegta un kuru iedzīvotāji izmanto atpūtai peldsezonas laikā.

Peldsezona – peldēšanai labvēlīga sezona, kuru nosaka attiecīgi laika apstākļi un kurā ir gaidāms liels peldētāju skaits. Latvijā peldsezona ir no 15.maija līdz 15. septembrim.

Pludmale – jūras, ezera vai upes krasta teritorija starp ūdens līmeni un vietu, kur sākas dabiskā sauszemes veģetācija.

Peldvietas ūdens – jūras piekrastes ūdeņu un iekšzemes ūdeņu teritorija peldvietā, kuru iedzīvotāji izmanto peldēšanai.

Punktveida piesārņojums – piesārņojums, ko rada objekts, piesārņojošās vielas un notekūdeņus novadot konkrētā ekosistēmas punktā. Ūdens piesārņojuma punktveida avoti ir notekūdeņu izplūdes no pilsētām un citām apdzīvotām vietām vai ražošanas uzņēmumiem, kas tiek ievadīti ūdenstecēs vai ūdenstilpnēs, dažādu produktu lokālas izplūdes avāriju gadījumos, piemēram, naftas produktu noplūde no cauruļvadiem, kā arī piesārņotas vietas.

Sateces baseins – teritorija, no kuras upe un tās pietekas vai ezers saņem ūdeni.

Virszemes ūdensobjekts (ŪO) – nodalīts un nozīmīgs virszemes ūdens hidrogrāfiskā tīkla elements: ūdenstece (upe, strauts, kanāls vai to daļa), ūdenstilpe (ezers, dīķis, ūdenskrātuve vai to daļa), kā arī pārejas ūdeņi vai piekrastes ūdeņu posms.

“Zilaļģu izplatīšanās” ir pārmērīga zilaļģu savairošanās (t.s. ūdens „ziedēšana”), aļģēm ūdenī veidojot biezu, netīri zilganzaļu masu, putas vai „paklāja” veidā sedzot ūdens virsmu.

2.tabula. Peldvietu ūdens aprakstā biežāk lietotie saīsinājumi

Saīsinājums	Skaidrojums
ES	Eiropas Savienība
LVGMC	Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
MK	Ministru kabinets
NAI	Notekūdeņu attīrīšanas iekārta
UBA	Upju baseinu apgabals

1. Vispārīga informācija un peldvietas ūdens kvalitāte

1.1. Peldvietas vispārējs apraksts

3. tabula. Vispārīga informācija par Ventspils pilsētas peldvietu "Pilsētas pludmale"

Peldvietas nosaukums	Ventspils pilsētas peldvieta " Pilsētas pludmale "
Peldvietas atrašanās vieta	Rīgas līča Kurzemes piekraste, Ventspils pilsēta
Koordinātes (ETRS89 sistēmā)	Z platums 57°39'26'', A garums 21°52'94''
Peldvietas ID	LV00327000001
Ūdensobjekta ID un nosaukums	LVB, Dienvidaustrumu atklātais smilšainais krasts
Pludmales/ piekrastes zonas garums	Peldvietas garums ~1,2 km
Peldvietas maksimālais dziļums	Peldvietas zonā 2,0 m dziļumā ir izvietotas bojas, dziļums palielinās pakāpeniski arvien dziļāk ar diviem smilšu sēkļiem.
Hidroloģiskais režīms un gultne	Labvēlīgs hidroloģiskais režīms un stabila gultne
Vidējais apmeklētāju skaits peldsezonas laikā (dienā)	Peldvieta ir intensīvi apmeklēta, to apmeklē vidēji 2500 cilvēki dienā
Maksimālais apmeklētāju skaits peldsezonas laikā (dienā)	5000
Labiekārtojuma raksturojums	Peldvieta ir labiekārtota. Ir uzstādītas tualetes, pārģērbšanās kabīnes, t.sk. arī cilvēkiem ar kustību traucējumiem, vairākas dušas. Pludmalē ir izvietotas bērnu laukumu zonas, šūpoles, uzstādīti soliņi un šūpuļkrēsli. Ir vairākas peldvietas izejas, kur izliktas koka laipas, kas ved līdz peldvietai, ir velo novietnes, atkritumu urnas.
Glābšanas dienests	Ir nodrošināta glābšanas dienesta darbība un izvietots publiski pieejams glābšanas inventārs (glābšanas riņķis).
Peldvietas juridiskais statuss	Publiska peldvieta
Atbildīgā pašvaldība, Kontaktinformācija	Ventspils valstspilsētas pašvaldība Jūras iela 36, Ventspils Tālr.: 63601283 (Vides uzraudzības nodaļa) E-pasts: dome@ventspils.lv
Atbildīgā institūcija par peldvietu ūdens uzraudzību un kontroli, Kontaktinformācija	Veselības inspekcija, Vides veselības nodaļa, Rīga, Kliņānu iela 7, Tālr. 67081546, 67081577 E-pasts: vide@vi.gov.lv

Peldvietas apsaimniekotājs, Kontaktinformācija	Ventspils valstspilsētas pašvaldības iestāde "Ventspils Komunālā pārvalde", Užavas iela 8, Ventspils, Tālr. 63624269
Peldvietas apraksts pēdējo reizi pārskatīts	2024. gadā
Peldvietas apraksta plānotā pārskatīšana	2028. gadā

Ventspils pilsētas peldvieta atrodas Dienvidu mola dienvidrietumu virzienā 1,2 km garumā līdz pilsētas administratīvai robežai. Ventspils pilsētas peldvieta ir gan vietējo iedzīvotāju, gan tūristu iecienīta peldvieta ne tikai netālu no pilsētas centra atrašanās vietas dēļ, bet arī tās labiekārtojuma dēļ (1.attēls).

Ventspils peldvieta "Pilsētas pludmale" 2024. gadā jau 26 reizi pēc kārtas saņēma starptautisko Zilā karoga ekosertifikātu, kas apliecina peldvietas atbilstību izcilai ūdens kvalitātei un citiem kritērijiem, kas ir izvirzīti šim starptautiskajam tūrisma un peldvietu apsaimniekošanas augstu kvalitāti apliecinošajam sertifikātam.

1. attēls. Infrastruktūra Ventspils "Pilsētas peldvietas" pludmalē (avots: ventspils.lv)

Peldvietas pludmalē ir izvietoti dažādi vingrošanas kompleksi, basketbola grozi un atraktīvas rotaļu iekārtas, dažādas šūpoles un soliņi. Pie centrālās ieejas ir pieejamas labiercības, t. sk., cilvēkiem ar kustību traucējumiem vairākas stacionāras un

pārvietojamās tualetes, tajā skaitā arī apmeklētājiem ar kustību traucējumiem. Pludmales daļā ir uzstādītas vairākas ģērbtuves un dušas. Netālu no peldvietas atrodas arī kafejnīcas un bezmaksas autostāvvietas (Medņu iela, Parka iela).

2. attēls. Peldvietas “Ventspils pilsētas pludmale” karte (avots: visitvents.pils.lv)

Pludmalei ir 80 m plats liedags un kāpas. Pludmales zona ir klāta ar oļiem un smiltīm. Peldvietai ir nodrošināta piekļuve pa izveidotām koka laipām, pa kurām nokļūt līdz pludmalei un pārvietoties pa to (3. attēls). Pludmales teritorija ir aprīkota ar apgaismojumu visā tās garumā, kas tiek ieslēgts dienas tumšajā laikā.

3. attēls. Pieejamība peldvietā “Pilsētas pludmale” (avots: ventspils.lv)

Peldvietas krastā atrodas glābšanas dienesta ēkā un peldvietā ir izvietoti divi glābšanas dienesta novērošanas tornīši (4. attēls). Tāpat peldvietā atrodas glābšanas riņķu stendi. Glābšanas dienests darbojas peldsezonā laikā katru dienu (informācija par glābšanas dienesta darba laiku skat. peldvietas informatīvajā stendā). Kā arī peldvietai ir nodrošināts piebraucamais ceļš transporta līdzekļiem dienesta pienākumu veikšanai.

4. attēls. Glābēju postenis “Pilsētas pludmales” peldvietā (avots: ventspils.lv)

Blakus pludmalei pie Dienvidu mola ir ierīkots skatu tornis. Pludmalē tiek piedāvāta arī atsevišķa zona nūdistiem un īpaši labiekārtota sērfoņtāju pludmale. Tāpat netālu no peldvietas atrodas “Pludmales akvaparks”, kas ir veidots kā ūdens izklaides parks bez jumta pārseguma, un Jūrmalas parks.

Ventspils pašvaldībā atrodas vēl viena oficiālā Baltijas jūras piekrastes peldvieta ir “Staldzene”.

4. tabula. Vispārīga informācija par peldvietu “Staldzene”

Peldvietas nosaukums	“Staldzene”
Peldvietas atrašanās vieta	Rīgas līča Kurzemes piekraste, Ventspils
Koordinātes (ETRS89 sistēmā)	Z platums 57°44'76'', A garums 21°59'80''
Peldvietas ID	LV00327000002
Ūdensobjekta ID un nosaukums	LVB, Dienvidaustrumu atklātais smilšainais krasts
Pludmales/ piekrastes zonas garums	Peldvietas garums
Peldvietas maksimālais dziļums	Peldvietas zonā ~ 2,0 m dziļumā ir izvietotas bojas
Hidroloģiskais režīms un gultne	Labvēlīgs hidroloģiskais režīms un stabila gultne, nav krasas ūdens līmeņa svārstības
Labiekārtojuma raksturojums	No stāvkrasta peldvietas pludmalei var piekļūt pa ~ 2 m platām koka kāpnēm. Ir uzstādītas divas ģērbtuves un tualete, izvietoti atkrituma konteineri.
Glābšanas dienests	Glābšanas dienests nav nodrošināts, bet izvietots publiski pieejams glābšanas inventārs (glābšanas riņķis).
Peldvietas juridiskais statuss	Publiska peldvieta
Atbildīgā pašvaldība, Kontaktinformācija	Ventspils valstspilsētas pašvaldība Jūras iela 36, Ventspils Tālr.: 63601283 (Vides uzraudzības nodaļa) E-pasts: dome@ventspils.lv
Atbildīgā institūcija par peldvietu ūdens uzraudzību un kontroli, Kontaktinformācija	Veselības inspekcija, Vides veselības nodaļa, Rīga, Kliņānu iela 7, Tālr. 67081546, 67081577 E-pasts: vide@vi.gov.lv
Peldvietas apsaimniekotājs, Kontaktinformācija	Ventspils valstspilsētas pašvaldības iestāde “Ventspils Komunālā pārvalde”, Užavas iela 8, Ventspils, LV3601, Tel. +371 63624269
Peldvietas apraksts pēdējo reizi pārskatīts	2024. gadā
Peldvietas apraksta plānotā pārskatīšana	2028. gadā

Peldvieta “Staldzene” atrodas uz ziemeļiem no Ventspils, Kolkas virzienā un atrodas sena zvejnieka ciemata Staldzene teritorijā, kur aizvien ir saglabājušās atsevišķas zvejnieku sētas. Staldzenes stāvkrasts ir visaugstākais krasts Latvijā.

5. attēls. Peldvieta “Staldzene” (avots: kurzeme.lv)

Peldvieta atrodas Bangu ielas galā un ir ~ 1 km gara (~ 0,5 km garumā uz abām pusēm no centrālās ieejas peldvietā). No stāvlaukuma līdz koka laipai ved noblīvēta seguma gājēju celiņš, tālāk ierīkota koka laipa un koka kāpnēs, lai nokāptu pa stāvkrastu līdz pludmalei.

Peldvieta ir labiekārtota. Visi peldvietas labiekārtojuma elementi (tualete un ģērbtuves) izvietoti stāvkrasta augšpusē. Ar peldvietas karti, aprakstu un citu aktuālo papildus informāciju ir iespējams iepazīties peldvietā izvietotajā informācijas stendā (6. attēls).

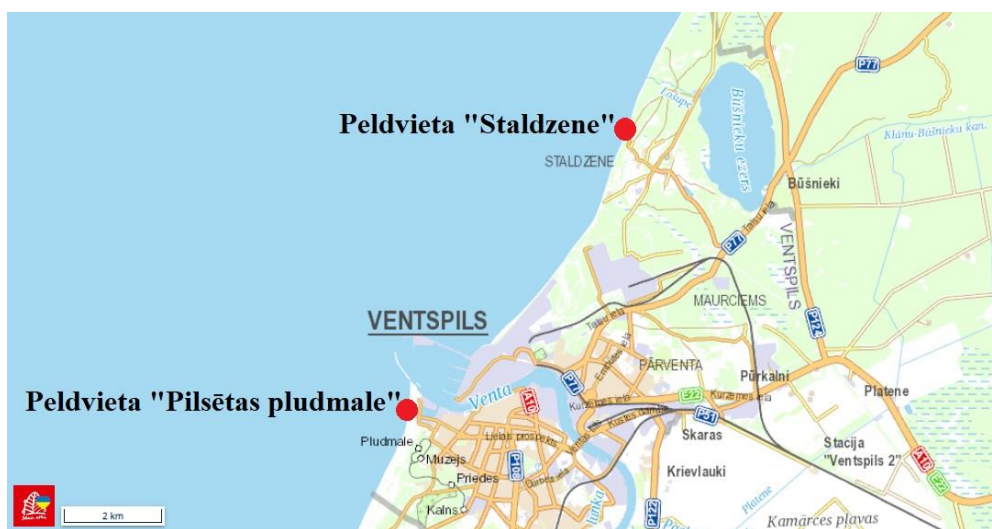

6. attēls. Peldvietas “Staldzene” uzstādītais informācijas stends (autors: Veselības inspekcija, 2020)

Peldvietā netiek nodrošināta glābšanas dienesta darbība, tomēr stāvkraстā ir izvietots publiski pieejams glābšanas inventārs - glābšanas riņķis. Peldvietai ir nodrošināts piebraucamais ceļš transporta līdzekļiem dienesta pienākumu veikšanai, braucot pa Jaunupes ielu.

1.2. Peldvietu izvēles pamatojums un monitoringa punktu atrašanās vieta

Peldvietas “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” atrodas Ventspils pilsētas teritorijā, Baltijas jūras piekrastē (7. attēls). Peldvieta „Pilsētas pludmale” atrodas Ventspils pilsētas centrā, Ventas kreisajā pusē, jūras piekrastes posmā no ostas Dienvidu mola līdz Jūrmalas parka meliorācijas grāvim. Peldvieta “Staldzene” atrodas no pilsētas centra uz ZA. Attālums starp abām peldvietām ir ~ 7 km.

7. attēls. Peldvietu “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” atrašanās vieta (avots: balticmaps.eu)

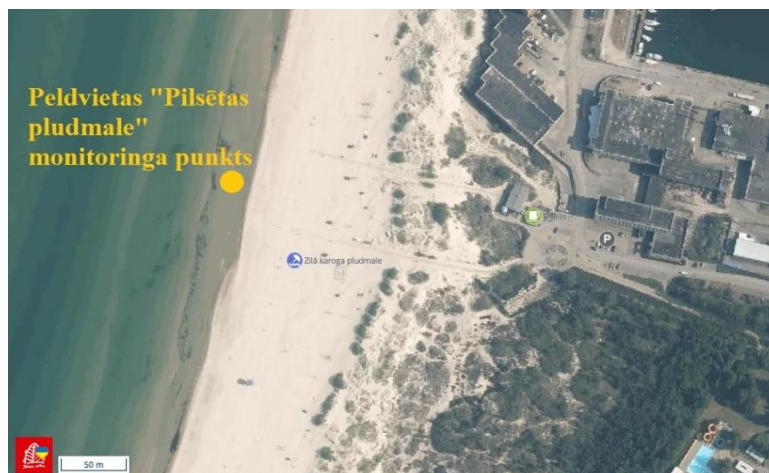
Peldvietas ir šobrīd visintensīvāk izmantotās peldvietas tuvākajā apkaimē un tajās uzturas daudz peldētāju. Peldvietas kļuvušas iecienītas, jo tām ērta piekļuve pludmalei un tīra, plaša pludmales zona, iekārtots stāvlaukums automašīnām, drošs peldvietu pamata reljefs un peldēšanās zonas ir norobežotas ar bojām.

Tāpat “Pilsētas pludmalē” ir:

- ērta sabiedriskā transporta satiksme,
- vides pieejamība,
- piedāvātas aktīvās atpūtas iespējas un rotaļu laukumi bērniem,
- peldsezonas laikā ir nodrošināta pludmales glābšanas dienesta darbība.

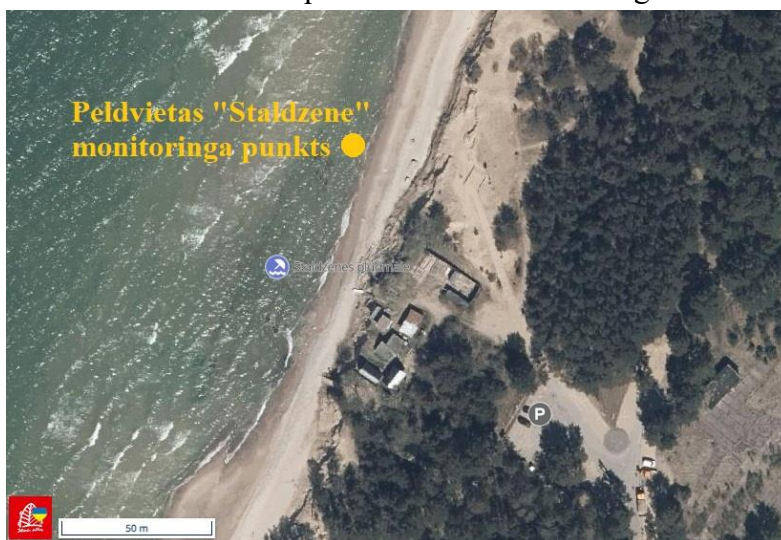
Peldvietu monitoringa punkti atrodas tieši peldvietās un to koordinātes ir:

- “Pilsētas pludmale” - 57°39'22'' Z platumus un 21°53'26'' A garums.

8. attēls. Peldvietas “Pilsētas pludmale” monitoringa punkts (avots: balticmaps.eu)

- “Staldzene” - 57°44'76'' Z platumus un 21°59'80'' A garums.

9. attēls. Peldvietas “Staldzene” monitoringa punkts (avots: balticmaps.eu)

1.3. Peldvietu ūdens kvalitāte

Aktuālo informāciju par peldvietas peldēšanās ierobežojumiem un ilglaicīgās ūdens kvalitātes novērtējumu skatīt Veselības inspekcijas mājaslapā: <https://www.vi.gov.lv/lv/aktualais-peldvietu-ilglaicigas-udens-kvalitates-novertejums>.

Pēc operatīvās mikrobioloģiskās kvalitātes novērtējuma datiem 2019. - 2023. gadam Ventspils pilsētas peldvietu “Pilsētas pludmales” un “Staldzenes”

ūdens kvalitāte bija vērtējama kā atbilstoša un stabila. Šajā laika periodā abās peldvietās peldēties bija atļauts visu sezonu (5. tabula).

5. tabula. Operatīvās mikrobioloģiskās kvalitātes novērtējums peldvietās “Pilsētas pludmale” un “Staldzene”

Gads	Paraugu skaits	Neatbilstoši paraugi	Piezīmes
2019	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2020	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2021	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2022	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2023	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu

Atbilstoši Noteikumu Nr. 692 un Direktīvas 2006/7/EK prasībām, peldvietu ūdens ilglaicīgās kvalitātes klasifikāciju veic, ņemot vērā datus par pēdējiem četriem gadiem. Peldvietu “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” peldūdens 2019. - 2023. gadam atbilda izcilai ilglaicīgās kvalitātes ūdens klasei pēc gan *E. coli*, gan zarnu enterokoku rādītāja (6. tabula).

6. tabula. Ilglaicīgās mikrobioloģiskās kvalitātes novērtējums peldvietās “Pilsētas pludmale” un “Staldzene”

Gads	Pēc <i>E coli</i> rādītāja	Pēc Zarnu enterokoku rādītāja	Kopējā mikrobioloģiskā kvalitāte
2019	Izcila	Izcila	Izcila
2020	Izcila	Izcila	Izcila
2021	Izcila	Izcila	Izcila
2022	Izcila	Izcila	Izcila
2023	Izcila	Izcila	Izcila

2. Fizikāli ģeogrāfiskais, hidroloģiskais un piekrastes raksturojums

2.1. Baltijas jūras hidrogrāfiskais raksturojums

Ventspils pilsētas peldvietas “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” ir Baltijas jūras austrumu piekrastes peldvietas, kuras atrodas Latvijas rietumu daļas - Kurzemes ziemeļrietumos.

Baltijas jūra, kura apskalo Latvijas rietumu daļu, ir viena no jaunākajām jūrām pasaulē. Tā sākusi veidoties ledus laikmeta beigās apmēram pirms 13-10 tūkstošiem gadu. Līdz mūsu dienām vairākkārt mainījusies jūras platība, krasta līnija un saistība ar Pasaules okeānu - caur Ziemeļjūru Baltijas jūru savieno trīs Dānijas šaurumi (Ēresuns, Lielais Belts un Mazais Belts). Šie šaurumi un vēl vismaz 14 sēkļi kavē Baltijas jūras vertikālo ūdens apmaiņu.

Baltijas jūra ir viena no seklākajām jūrām pasaulē. Tās vidējais dziļums ir 55 m. jūras dibenu veido ovālas ieplakas - muldas, kuras atdala viļņveida pacēlumi - sliekšņi. Mulda starp Gotlandes salu un Latvijas piekrasti veido Baltijas jūras centrālo daļu. Tajā dziļums pārsniedz 100 metrus. Dziļākā vieta - Landsortas ieplaka (470 m) - atrodas ziemeļos no Gotlandes salas. Latvijas piekrastē dziļākā vieta jūrā ir iepretī Ventspilij - Piltenes ieplakā (71 m).

Baltijas jūras kopējā platība ir 415 000 km². Tās teritoriju var iedalīt vairākās daļās: pašos ziemeļos atrodas Botnijas līcis (tā plašāko daļu sauc par Botnijas jūru), tālāk uz dienvidiem teritoriju starp Zviedriju un Somiju sauc par Ālandu jūru un Arhipelāga jūru, austrumu pusē atrodas Somu līcis un Rīgas līcis, bet pašos dienvidos – Gdaņskas līcis. Pārējo teritoriju aizņem Baltijas jūras atklātā daļa. Savienojums ar Ziemeļjūru veidojas caur dāņu šaurumiem un Kategatu. Tā kā ūdens apmaiņa starp šiem šaurumiem ir diezgan ierobežota, Baltijas jūru mēdz uzskatīt par daļēji noslēgtu.

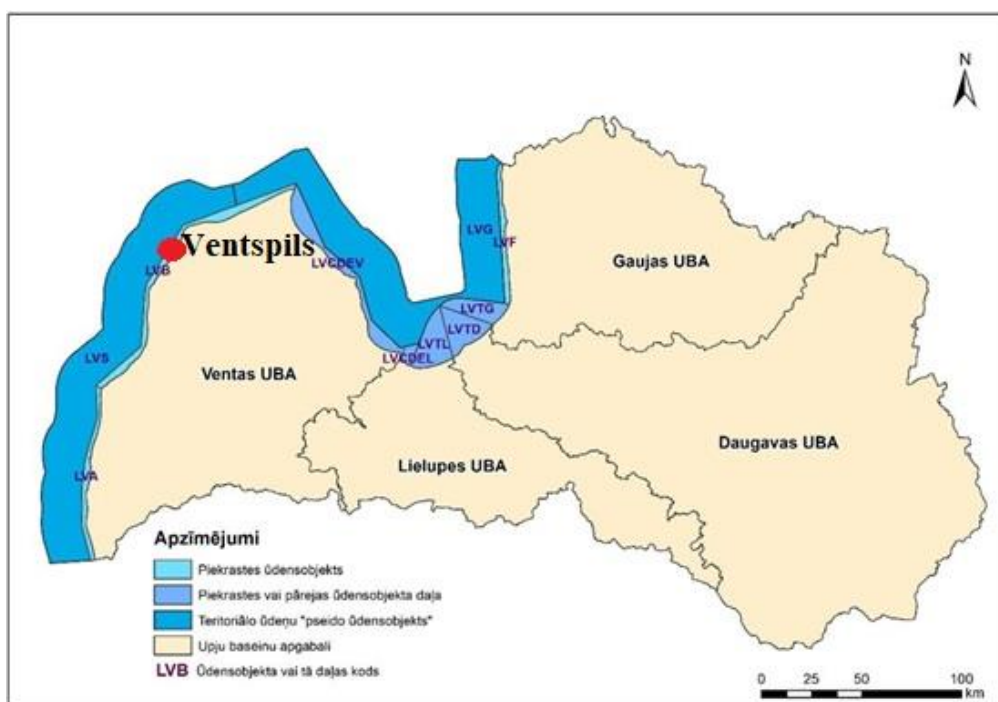
Ūdens apmaiņas process ar Ziemeļjūru ir sarežģīts. Baltijas jūras virsējais iesāļūdens slānis plūst ārā no Baltijas jūras. Ik gadus Ziemeļjūrā ieplūst 940 km³ iesāļūdens. Savukārt dziļāk esošais, sāļākais ūdens plūst pretējā virzienā - no Ziemeļjūras uz Baltijas jūru, vidēji gadā Baltijas jūrā ieplūst 475 km³ ar skābekli bagātināts sāļūdens. Šis ūdens ar virsējo ūdens slāni sajaucas ļoti lēni, rezultātā Baltijas jūrā sāļākais ūdens atrodas 40-70 metrus dziļi.

Baltijas jūrā nav ļoti izteikta straumju režīma, taču pārsvarā ūdens plūst pretēji pulksteņa rādītāja virzienam: ziemeļu virzienā gar austrumu krastu un dienvidu virzienā gar rietumu krastu, ko nosaka Zemes griešanās ap savu asi - ziemeļu puslodē ūdens plūsma tiek novirzīta nedaudz pa labi. Ūdens apmaiņas radīto starpību sedz upju pieplūde. Baltijas jūrā upes gadā ienes vidēji 660 km³ saldūdens.

Baltijas jūrā nav izteiktu plūdmaiņu (izņemot rietumu daļas šaurumus, kur plūdmaiņas ir jūtamas), taču vētras laikā jūras zemajos krastos var notikt plūdi. Tomēr ne viļņu augstums, ne plūdi nav tik lieli, kā kaimiņu Ziemeļjūrā.

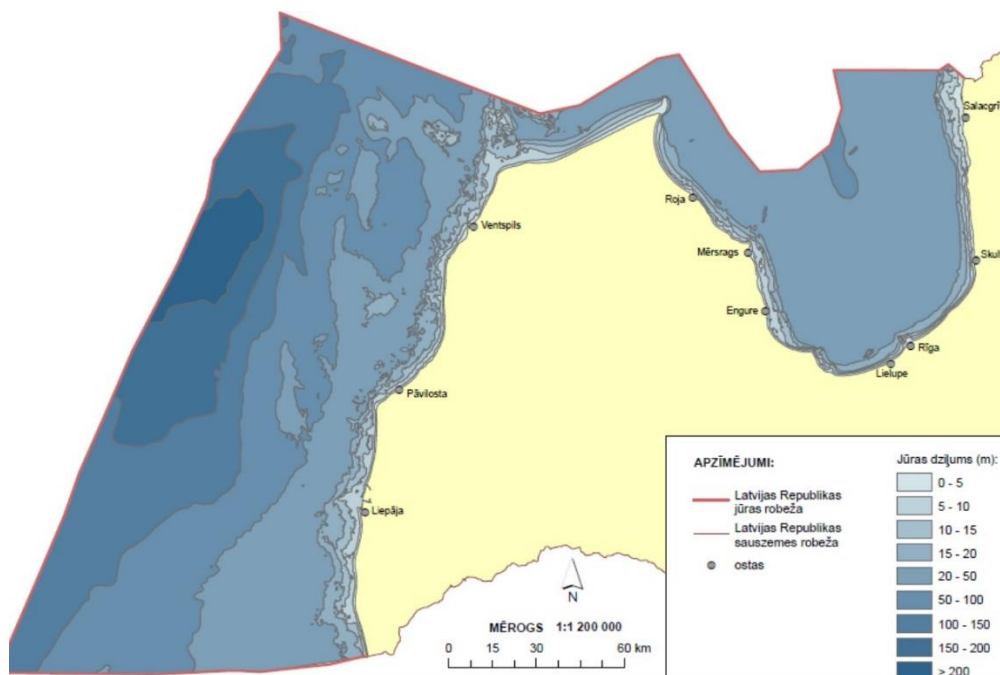
2.2. Piekrastes ūdeņu hidroloģisko īpašību raksturojums

Peldvietas “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” atrodas Baltijas jūras Dienvidaustrumu atklātajā smilšainajā krastā ŪO LVB (10. attēls). Piekrastes ŪO aizņem 450 km² lielu teritoriju un piekrastes līnija ir 157 km.

10. attēls. Upju baseinu apgabalu un tiem piederīgo piekrastes un pārejas ūdensobjektu un teritoriālo “pseido ūdensobjektu” novietojums Latvijā (avots: LVĢMC)

Atsevišķās ŪO vietās ūdens dziļums pārsniedz 10 m (11. attēls). Gandrīz viss ŪO atrodas intensīvās sajaukšanās zonā, kur notiek regulāra ūdens apmaiņa starp virsējiem un piedibens slāņiem, kā arī starp piekrastes un atklātās jūras ūdeņiem.

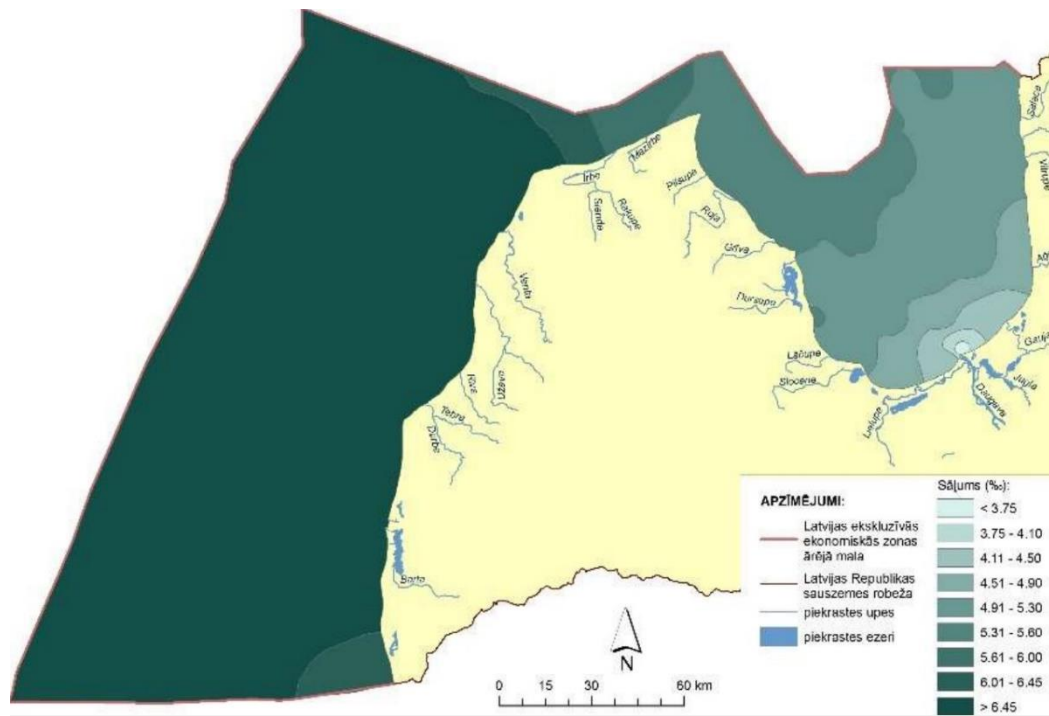
11. attēls. Latvijas Baltijas jūras un Rīgas līča dziļuma zonu izplatība⁴

ŪO dibennogulumus pamatā veido smiltis un rupjgraudainas smiltis. Atsevišķos piekrastes posmos ir sastopami akmeņaini dibennogulumu laukumi. ŪO teritorijā, kas atrodas pie Ventspils pilsētas dominē smalkgraudaina smiltis.

Vasarā ŪO ūdens iesilst līdz aptuveni +20°C un ūdens noslāņošanās netiek novērota. Ziemā ūdens temperatūra atdziest līdz aptuveni 0°C.

Baltijas jūra ir pasaulē otra lielākā iesāļa ūdens jūra (ar zemu sāļuma līmeni). ŪO LVB atrodas daļēji gan Baltijas jūrā, gan Irbes šaurumā, tādēļ šajā ŪO ir novērojams īpatnējs sāļuma režīms. ŪO posmā, kur atrodas peldvieta “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” sāļums ir vairāk kā 6,45‰ (12. attēls). Sāļums ir mainīgs atkarībā no piekrastes upju noteces, ledus un sniega kušanas, piegrunts ūdens pacelšanās virskārtā pie atplūdu vēju virzieniem.

⁴ Latvijas Hidroekoloģijas institūts. Jūras vides stāvokļa novērtējums (2018). Rīga, 2018

12. attēls. Vidējais ūdens virsējā slāņa sāļuma sadalījums piekrastes un pārejas ūdeņos (avots: LVĢMC)

Baltijas jūrā nav spēcīgi izteiktu straumju virzieni, bet pārsvarā straumes ir vērstas pretēji pulksteņrādītāja virzienam – gar austrumu krastu ziemeļu virzienā un gar rietumu krastu dienvidu virzienā. Straumju virzienu nosaka zemes griešanas izraisīts novirzīšanās spēks. Četri galvenie faktori, kas nosaka Baltijas jūras straumes ir vēja virziens un ātrums, jūras virsmas slīpums, temperatūras un sāļuma blīvuma gradients un plūdmaiņa. Sāļuma stratifikācija ietekmē ūdens plūsmu, jo saldūdens pārvietojas pa virsējiem slāņiem, bet sāļāks ūdens plūst zemākos slāņos. Straumes jūrā ievērojami bremsē jūras mazais izmērs, kā arī krasti un jūras gultne.

Ir novērtis, ka ūdens virsējie slāņi Baltijas jūrā un Rīgas līcī virzās pretēji pulksteņrādītāja virzienam, ko dēvē pa ciklonisko cirkulāciju. Vidējais straumes ātrums ir ~ 5 cm/s. Sekki dziļums ŪO LVB ir 4,5 m (2005.-2009. gada dati).

2.3. Piekrastes zonas apraksts, zemes lietošanas veidi un ietekme uz peldvietas ūdens kvalitāti

Teritorijas ģeogrāfiskās īpatnības nosaka tās novietojums Baltijas jūras austrumu piekrastē - Piejūras zemienē, Kurzemes ziemeļrietumu daļā.

Raksturojot Baltijas jūras krastu no Ventas ietekas jūrā līdz Staldzenei, jāuzsver, ka daļēji šī teritorija ietilpst Ventspils brīvpilī, tajā atrodas ziemeļu mols un vairāki termināļi. Šajā piekrastes posmā nav sastopama Baltijas jūras piekrastei raksturīgā ainava un biotopi, tā ir antropogēni izmainīta rūpnieciska teritorija. Virzienā uz ziemeļiem no esošajiem termināļiem ir noteiktas perspektīvās ostas termināļu teritorijas.

Ventspils ziemeļdaļā pludmale ir šaura, oļaina, ar 5-10 m augstiem stāvkrašiem. Uz dienvidiem no ostas esošā lēzenā pludmale 6 km garumā izveidojusies pēc ostas molu izbūves 20.g.s. sākumā. Tālāk ir mežaini stāvkraši. Stāvkraši vietām tiek noskaloti, un noskalojumu radītie oļi, grants un smilts vētru laikā pakāpeniski ceļo Ventspils virzienā un uzkrājas pludmalē. Smiltis vējš aizpūš tālāk uz priekšāpu joslu, tādēļ pludmale gadu no gada kļūst arvien oļaināka.

Analizējot Baltijas jūras krastu noskalošanās procesus, speciālisti atzinuši, ka gandrīz visa Ventspils pilsētas teritorijā esošā Baltijas jūras krasta teritorija (izņemot Ventspils ostas Dienvidu mola teritoriju) ir pakļauta krastu erozijai, kas īpaši stipri izpaužas Staldzenes posmā.⁵ Staldzenes stāvkrasta atsegums atrodas Baltijas jūras krastā 4 km uz ZA no Ventspils. Tas ir 4 līdz 8 m augsts tipisks abrāzijas tipa krasts, kurā apmēram 400 m garumā atsedzas dažādās Baltijas jūras stadijās veidojušies nogulumi. Atsegums ir pakļauts jūras erozijas darbībai, kas lielā mērā ir saistīti arī ar tuvējās Ventspils ostas ietekmi. Pēc jūras piekrastes monitoringa datiem ir aprēķināts, ka katru gadu abrāzijas krasts atkāpjas vidēji par 1 m. Tādējādi šī atseguma pastāvēšanas laiks ir ierobežots. Pēdējā gadu desmitā ir samazinājies arī tā augstums. 70-ajos gados augstākajās vietās stāvkrasts sasniedza pat 12 m. Atseguma pašu apakšējo daļu veido pelēka mālaina morēna, kuras litoloģiskais sastāvs ir raksturīgs Kurzemes (Zāles) apledojuma morēnai. Atseguma ziemeļdaļā to pārklāj brūni Latvijas (Vislas) apledojuma beigu posmā veidojušies slokšņu māli. Stāvkraštā atsedzas arī zilais māls.

Pludmales teritorija daļēji robežojas ar industriālo zonu – ostu un ostas teritorijā esošiem uzņēmumiem, kuri piekrastes videi draudus nerada – Ventspils pilsētas teritorijas plānojumā ir noteiktas aizsargjoslas ap paaugstināta potenciālā riska objektiem, pludmales teritoriju tās neskar. Ventspils brīvpilī pārvaldei izstrādāts

⁵ G.Eberharda ziņojums „Jūras stāvkrasta erozija un atkāpšanās 50 gadu laikā Džeriņu – Staldzenes posmā un prognozes līdz 2050.gadam”

rīcības plāns neparedzēta piesārņojuma gadījumiem un tās rīcībā ir atbilstošs nepieciešamais aprīkojums iespējamā piesārņojuma likvidēšanai. Osta un ostas teritorijā esošie uzņēmumi darbojas saskaņā ar Valsts vides dienesta izsniegtajām atļaujām piesārņojošo darbību veikšanai. Potenciāli bīstamajiem uzņēmumiem saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem izstrādāti drošības pārskati vai rūpniecisko avāriju novēršanas programmas.

Peldvieta “Pilsētas pludmale” pēc Ventspils pilsētas teritoriālā plānojuma atbilst pludmales teritorijai un atrodas kopumā trīs zonās, kur ir atļauti tādi izmantošanas veidi kā dzīvojamā apbūves teritorija, rūpniecības un ostas termināļu teritorija, iestāžu teritorijas, parku un skvēru teritorijas, mežu un mežaparku teritorijas un arī degvielas un/vai gāzes uzpildes stacijas. Arī peldvieta “Staldzene” pēc teritoriālā plānojuma atbilst pludmales teritorijai un atrodas zonā, kurā atļauti līdzīgi izmantošanas veidi kā zonās, kurās atrodas “Pilsētas pludmale”, tomēr nav atļauta degvielas un/vai gāzes uzpildes stacijas, tomēr kā atļautais teritorijas izmantošanas veids ir dārzkopības sabiedrību teritorija. Abas peldvietas atrodas Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes un krasta kāpu aizsargjoslā.⁶

Pēc zemes lietojuma veida abas peldvietas atrodas mežu un pusdabiskās teritorijās (skat. 1. pielikumā). Netālu no peldvietas “Pilsētas pludmale” atrodas mākslīgās virsmas, savukārt netālu no peldvietas “Staldzene” atrodas lauksaimniecības un arī mākslīgās virsmas zonas.

3. Hidroķīmiskās un ekoloģiskās kvalitātes raksturojums

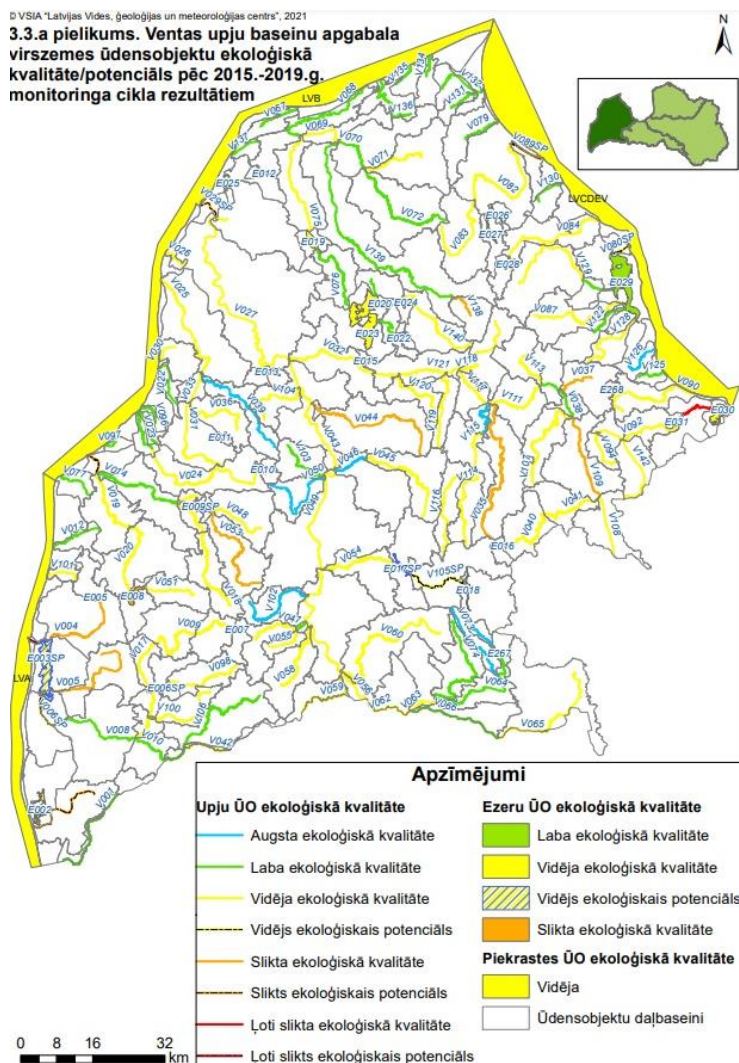
Piekrastes ŪO LVB ir piederīgs Ventas UBA. Ģeogrāfiski Ventas baseina apgabals atrodas Latvijas rietumu daļā. Tajā ietilpst Ventas baseins, kā arī Rīgas jūras līča un Baltijas jūras mazo upju baseini. Ventas upes baseina platība ir 11 830 km². Trešdaļa no kopējā Ventas sateces baseina atrodas Lietuvas teritorijā, Žemaitijas

⁶ Ventspils pilsētas teritorijas plānojums (2006. – 2018.) ar grozījumiem ir apstiprināts ar Ventspils pilsētas domes 2012. gada 27. jūlija lēmumu Nr. 110 (protokols Nr. 13; 7) “Par Ventspils pilsētas teritorijas plānojuma (2006. – 2018.) ar grozījumiem apstiprināšanu un saistošo noteikumu Nr.18 „Ventspils pilsētas teritorijas plānojuma (2006. – 2018.) ar grozījumiem grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” izdošanu” un izdoti saistošie noteikumi Nr. 18 „Ventspils pilsētas teritorijas plānojuma (2006. – 2018.) ar grozījumiem grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”.

augstienes ziemeļaustrumu nogāzēs. Latvijas teritorijā Ventas baseins aizņem 7880 km² lielu platību.

Pēc piesārņojošo vielu ietekmes uz virszemes, piekrastes un pārejas ūdensobjektiem visbūtiskāko slodzi Ventas baseina apgabalā rada punktveida un izkliedētais piesārņojums. Nozīmīgākie izkliedētā piesārņojuma avoti Ventas apgabalā ir lauksaimnieciskās darbības un centralizēti nesavāktie un neattīrītie notekūdeņi, kas rada antropogēnās slāpekļa un fosfora slodzes. Notece no mežiem rada antropogēnās slāpekļa un fosfora slodzes. Izkliedētā piesārņojuma slodze par būtisku uzskatāma četros Ventas apgabala ūdensobjektos - Liepājas ezerā, Baltijas jūras mazās upēs starp Liepājas kanālu un Saku, Ventas grīvā un Mērsraga kanālā.

ŪO LVB ekoloģiskā kvalitāte ir vērtējama kā vidēja (13. attēls), bet ķīmiskā kvalitāte vērtējama kā slikta, ko nosaka Hg un PBDE koncentrācijas pārsniegumi.

13. attēls. Ventas UBA virszemes ŪO ekoloģiskā kvalitāte/potenciāls (avots: LVĢMC)

ŪO LVB kopumā atrodas septiņas monitoringa stacijas. Pēc vasaras hidrofila a vidējās koncentrācijas ($3,04 \mu\text{g/l}$) ŪO LVB atbilst vidējam vides stāvoklim. Tāpat arī sārtaļģes *Furcellaria lumbricalis* maksimālās dziļuma izplatības (14 m) novērtējums norāda par vidēju vides stāvokli un arī mīkstā substrāta makozoobentosa BQI indeksa 2015.-2019. gadu periodā LVB ŪO konstatēja vidēju vides stāvokli. Kopumā piekrastes ŪO LVB **ekoloģiskā kvalitāte atbilst vidējai kvalitātei**, ko nosaka iepriekš minētie rādītāji. **Kopējā ķīmiskā kvalitāte piekrastes objektam LVB ir vērtējama kā slikta**, ko nosaka Hg un PBDE koncentrāciju normatīvie pārsniegumi zivju audos.

Liela daļa Ventas UBA ar notekūdeņiem vidē nonākušās suspendētās vielas tiek novadītas LVB, tādejādi Ventas UBA ietekmē arī peldvietu ūdens kvalitāti. Izvērtējot divus ķīmiskās un naftas rūpniecības objektus, kā arī noliktavas teritoriju un naftas bāzi, kā potenciālos avotus, kas varētu izraisīt būtisku piesārņojumu, konstatēja, ka šo objektu piesārņojuma būtiskums uz LVB ŪO ir nebūtisks (periodiski novērojama naftas produktu ieplūde Baltijas jūrā nelielā apjomā).

Ventas UBA atrodas 12 tiešās notekūdeņu izplūdes jūrā, no kurām gadā piekrastes ūdensobjektos tiek novadītas aptuveni 2586 tonnas kopējā slāpekļa un aptuveni 282 tonnas kopējā fosfora. Novadīti tiek gan normatīvi tīri komunālie notekūdeņi, gan normatīvi tīri ražošanas notekūdeņi. Otra lielākā notekūdeņu izplūde jūrā ir “UDEKA” Ventaspils pilsētas pašvaldības SIA, no kuras gadā ūdensobjektā LVB nonāk 964 tonnas N_{kop} un 147 tonnas P_{kop} . Arī “VENTBUNKERS” AS gadā novada salīdzinoši lielu notekūdeņu izplūdes daudzumu - 29 tonnas N_{kop} un 4 tonnas P_{kop} piekrastes ūdensobjektā LVB. Tiešās notekūdeņu izplūdes rada salīdzinoši nelielu daļu no kopējās biogēnu slodzes Ventas UBA piekrastes ūdensobjektos.

Ventas UBA upes Baltijas jūrā ienes 16 100 tonnas gadā N_{kop} un 374 tonnas gadā P_{kop} . 89 % no šīs N_{kop} slodzes jeb 14 329 tonnas gadā un 81 % P_{kop} slodzes jeb 303 tonnas gadā nonāk Baltijas jūras atklātajā daļā – ūdensobjektos LVA un LVB. Viena no Ventas UBA monitoringa stacijām atrodas Ventas upes grīvā (V029SP), kurā ir novērots kadmija un niķeļa robežlielumu pārsniegums. Ventas upes grīvas ekoloģiskā kvalitāte atbilst sliktai kvalitātes klasei. Ventas upes grīvas ekoloģiskās kvalitātes un potenciāla novērtējumu pēc 2022. gada datiem skat. 7. tabulā.

7. tabula. Virszemes ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes vērtējums ūdensobjektam V029SP pēc 2022. gada datiem

ŪO	Bioloģija, kopā	O ₂	BSP ₅	N-NH ₄	N _{kop}	P _{kop}	Fiz-ķīmija, kopā	Kopvērtējums
Venta, Ventspils, upes grīva (V029SP)	4	10,3	1,2	0,05	1,80	0,049	2	4

Kvalitāte: Augsta Laba Vidēja Slikta Ļoti slikta

Upju (Venta) nestā biogēnu slodze uzskatāma par būtisku, jo pārsniedz HELCOM noteiktos nutrient input ceilings. Punktveida izplūdēm jūrā lokāla nozīme (nav būtiska ŪO mērogā). Ietekmē arī jūras uzkrātā (iekšējā) slodze un jūras ekosistēmas lielā inerce. Pārrobežu N_{kop} slodze veido ievērojamu daļu no Ventas ienestās biogēnu slodzes (34%). P_{kop} pārrobežu slodzes daļa ir ap 15%.

4. Piesārņojuma avotu raksturojums

Vielu ienesi jūrā rada gan dabiskie procesi, gan cilvēka darbība. Izšķirami divi piesārņojuma avotu veidi:

- punktveida piesārņojums – tieša notekūdeņu izlaide, kā arī piesārņojums, kas nonāk jūrā pa upēm to grīvās; stipri piesārņotu un neattīrītu notekūdeņu gadījumā rodas straujas, lēcienveida izmaiņas ūdens kvalitātē, tai skaitā var pasliktināties peldūdeņu mikrobioloģiskā kvalitāte;
- izkliedētais jeb difūzais piesārņojums – piesārņojums bez noteiktas lokalizācijas, rodas, ieskalojoties virszemes noteces ūdeņiem, kuri satur paaugstinātas piesārņojošo vielu koncentrācijas, kā arī no saimnieciskās darbības jūrā, piemēram, jūras transporta; parasti rada pakāpeniskas izmaiņas ūdens kvalitātē; izkliedētā piesārņojuma avotu bieži vien ir grūti konstatēt.

Kopumā piesārņojumu abās oficiālajās Ventspils Baltijas jūras piekrastes peldvietās var radīt šādi avoti:

- ūdens ienestais piesārņojums no Ventas un citām mazākām ūdenstecēm,
- Ventspils osta,

- izkļiedētais piesārņojums, ko rada rekreācija,
- piesārņojuma risks, ko rada kuģu satiksmes intensifikācija Baltijas jūrā (naftas, tās produktu, bīstamo ķīmisko vielu noplūdes un kuģu radīto notekūdeņu neatļautas noplūdes),
- lietusūdeņu kanalizācijas ieplūde, piesārņojuma ienese no apkārtējās teritorijas un Ventspils NAI, Pašvaldības SIA “Ūdeka”,
- putnu kolonijas.

Risku Baltijas piekrastes peldvietu ūdens un pludmales piesārņojumam var radīt arī Baltijas jūrā notikušās naftas noplūdes.⁷ Pēdējo gadu laikā ir bijušas vairāki gadījumi, kad Baltijas jūras piekrastes pludmales smiltīs ir novēroti naftas produktu izskalojumi.^{8,9}

Kampaņas “Mana jūra” ietvaros pēc veiktajiem piekrastes monitoringiem, vērojams, laika posmā 2012.-2021. gads vidējam atkritumu daudzumam Ventspils “Pilsētas pludmalē” un “Staldzenes” pludmalē bija tendence pieaugt un atkritumu piesārņojuma stāvokli varēja raksturot kā sliktu (“Pilsētas pludmale” - 175 atkritumu vienības uz 100 metriem, “Staldzene” - 205 atkritumu vienības uz 100 metriem). Taču peldvietas “Staldzene” pludmalē situācija uzlabojās un 2023. gadā tā bija iekļauta tīrāko pludmaļu topā (75 atkritumu vienības uz 100 metriem).

4.1. Punktveida piesārņojuma slodze

Punktveida piesārņojuma avoti Baltijas jūras piekrastes ŪO LBB pieguļošajā sauszemes teritorijā un Ventspils pilsētas peldvietu “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” apkārtnē norādīti 2. pielikumā. Ventas upes labajā krastā Ventspils apkārtnē ir novērojami vairākas piesārņotās vietas. Peldvieta “Staldzene” atrodas teritorijā, kur piesārņotās vietas būtiski ietekmē ūdensobjektu.

⁷ Tvnet. 08.02.2024. Pie Būtiņģes termināļa noplūdusi nafta; piesārņojums varētu sasniegt arī Latviju. Pieejams: <https://www.tvnet.lv/7956107/pie-butinges-terminala-nopludusi-nafta-piesarnojums-varetu-sasnigt-ari-latviju>

⁸ Ventasbalss.lv. 14.12.2023. Noskaidroti piekrastē konstatēto izskalojumu testēšanas rezultāti. Pieejams: <https://www.ventasbalss.lv/zinas/vide/49638-noskaidroti-piekraste-konstateto-izskalojumu-testesanas-rezultati>

⁹ Delfi. 19.06.2022. Aculiecinieks pludmalē netālu no Ventspils fiksē naftas piesārņojumu. Pieejams: <https://www.delfi.lv/193/politics/53313307/video-aculiecinieks-pludmale-netalu-no-ventspils-fikse-naftas-piesarnojumu>

No Ventspils "Pilsētas pludmales" peldvietas robežas 20-30 m attālumā atrodas meliorācijas grāvis, kas atiet no Jūrmalas parka, pa kuru jūrā tiek novadīti nokrišņu notekūdeņi, kas arī var ietekmēt peldvietas ūdens kvalitāti, ja šie notekūdeņi ir piesārņoti.

Ventspils NAI atļautais tiešo notekūdeņu un lietūsūdeņu izplūdes daudzums Baltijas jūrā ir atļauts līdz 19 200 m³/d. Atļautais piesārņojošo vielu daudzums notekūdeņos pēc attīrīšanas: BSP₅ 175,2 tonnas gadā, P_{kop} 14,016 tonnas gadā, N_{kop} 105,12 tonnas gadā. Attīrīto notekūdeņu izplūdes sistēma atrodas 1,8 km no krasta aptuveni 6 m dziļumā un tiek regulāri apsekota. Reizi trīs gadus pašvaldības SIA "ŪDEKA" veic notekūdeņu izplūdes vietas Baltijas jūrā zemūdens apsekošanu. Pašvaldības SIA "ŪDEKA" periodiski veic notekūdeņu kvalitātes kontroles pasākumus, pārbaudot potenciālo piesārņotāju novadīto notekūdeņu atbilstību saistošajos noteikumos noteiktajām prasībām.¹⁰

4.2. Piesārņojums no Ventas

Venta sākas Lietuvā, Žemaitijas augstienē, kur iztek no Vēņu ezera. Latvijā tā tek starp Austrum- un Rietumkursas augstienēm, lejtecē – pa Piejūras zemieni. Ventas kopējais garums ir 346 km, garums Latvijā – 178 km (ceturtā garākā upe). Gada notece ir 2,9 km³ (trešā lielākā Latvijā), vairāk par pusi no noteces dod sniegūdeņi, palos lejtecē ūdens līmenis var pacelties par 10 m, bez tam mēdz būt arī ievērojami uzplūdi lietavu laikā. Baseina kopējā platība ir 11 800 km², lielākā daļa no tā atrodas Latvijā (7 900 km²), kur 50 % baseina aizņem meži. Lietuvā – pārsvarā kultūrainavas, uz Ventas te ir daudzi aizsprosti. Visā baseinā kopumā mežainība samērā maza (32 %), neliels ir arī purvu īpatsvars (5 %). Divdesmit sešas no Ventas pietekām ir garākas par 10 km. Latvijā garākās ir labā krasta pietekas – Abava (129 km), Vadakste (82 km), Zaņa (53 km) un Ciecere (51 km).

Potenciāls Ventspils pilsētas peldvietu ūdens piesārņojums var rasties piemēram, ja kādā no Ventas lejtecē esošajām NAI avārijas rezultātā neparedzēts piesārņojums nonāk Ventā un tālāk tiek ienests Baltijas jūrā. Tāpat piesārņojumu upē var radīt ļaunprātīga ūdens piesārņošana.

¹⁰ Valsts vides dienests. 11.07.2023. (pārskatīšanas un atjaunošanas datums) Atļauja B kategorijas piesārņojošai darbībai Nr. VE11IB0014. 1. pielikums.

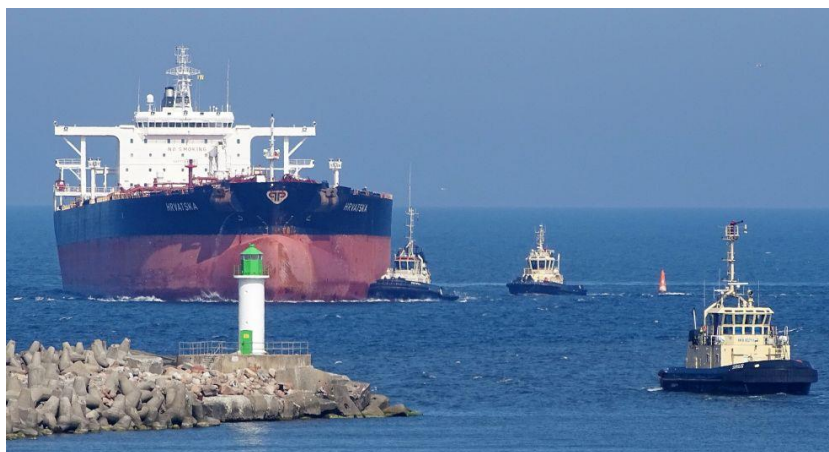
Prognozējot, kādā virzienā visticamāk varētu izplatīties piesārņojums no Ventas, jāņem vērā, ka Baltijas jūrā pārsvarā ūdens plūst pretēji pulksteņa rādītāja virzienam: ziemeļu virzienā gar austrumu krastu un dienvidu virzienā gar rietumu krastu, kā arī ūdens straumes jūras piekrastē var būt stipri atkarīgas no vēja virziena. Ventspils teritorijā valdošie ir Dienvidrietumu, Rietumu vēju. Rietumu vēju ietekmē parasti ūdens tiek nests pret krastu.

Ņemot vērā vairākus specifiskus faktorus un meteoroloģiskos apstākļus, ūdens piesārņojums no Ventas visdrīzāk varētu vairāk ietekmēt Staldzenes peldvietas ūdens kvalitāti, taču potenciālā piesārņojuma risks pastāv arī peldvietai “Pilsētas pludmale”.

Venta saņem ievērojamu pārrobežu piesārņojumu, taču tiek piesārņota arī tecējumā caur Latvijas teritoriju, tai skaitā Ventspils pilsētas joslā. Tā, piemēram, par Ventas upes piesārņojumu netālu no Ventspils pilsētas augštecē ar naftas produktiem bija ziņots 2011. gadā.¹¹

4.3. Ventspils brīvosta

Ventas upes grīvā atrodas Ventspils osta. Peldvietas “Pilsētas pludmale” teritorija daļēji robežojas ar industriālo zonu - Ventspils brīvostu un ostas teritorijā esošiem uzņēmumiem.

14. attēls. Ventspils brīvosta Ventas upes grīvā (avots: portofventspils.lv)

¹¹ Ventasbalss.lv. 10.06.2011. Ventā nonāk naftas produkti. Pieejams: <https://www.ventasbalss.lv/zinas/vide/6105-venta-nonak-naftas-produkti-foto-papildinats>

Ventspils brīvosta ir jūras osta, kura atrodas Baltijas jūras Austrumu piekrastē, Ventspilī. Dziļūdens osta, kura neaizsalst visa gada garumā. Pēc pārkrauto kravu apjoma Ventspils brīvosta ir viena no vadošajām ostām Baltijas jūrā un lielākā osta Latvijā. 2023. gadā kopumā pārkrauti 10,4 miljoni tonnu kravas. Ar kravu pārkraušanu ostā darbojas 14 ostas termināļi. Ostas teritorijā pavisam kopā strādā 143 komercsadarbības. Ostas termināļos tiek pārkrautas tādas kravas kā, piemēram, naftas produkti, jēlnafta, šķīdrie ķīmiskie produkti, ogles, dažādi metāli, minerālmēsli, kokmateriāli, graudaugi, konteineri un dažādas ģenerālās kravas. Regulāras prāmju līnijas nodrošina prāmju operators *Stena Line*, kas savieno Ventspili ar Zviedriju.

Lai arī pludmales teritorija daļēji robežojas ar industriālo zonu – ostu un ostas teritorijā esošiem uzņēmumiem, kuri piekrastes videi draudus nerada – Ventspils pilsētas teritorijas plānojumā ir noteiktas aizsardzības zonas ap paaugstināta potenciālā riska objektiem, pludmales teritoriju tās neskar.

Ar ostas darbību un kuģošanu var būt saistītas naftas, tās produktu un kuģu radīto notekūdeņu neatļautas noplūdes, kuģu avāriju izraisītās naftas un bīstamo ķīmisko vielu noplūdes.

Naftas produktu noplūdes var iedalīt avārijas noplūdēs, kas rodas kuģu avāriju, kuģu tehnisku problēmu, pārkraušanas rezultātā, kā arī tīšajās noplūdēs, kad no kuģiem jūrā tiek novadīti naftas produktus saturoši ūdeņi. Lai gan kuģu satiksmes intensitāte Baltijas jūrā palielinās, nelikumīgi novadīto naftas produktu daudzumam ir tendence samazināties, jo Baltijas jūras valstīs veic intensīvus preventīvos pasākumus šo noplūžu samazināšanai, piemēram, tiek veikti regulāri kontroles lidojumi un satelīti, ostās ir ieviesta netiešās maksas sistēma u. tml.

Ventspils brīvostas pārvalde uztur naftas noplūžu likvidācijas vienību, kurai ir 24 stundu gatavība. Noplūdes vietā vienība var nokļūt 10 minūšu laikā, kas garantē naftas produktu neiekļūšanu jūrā.

2015. gadā no SIA “Ventspils nafta terminālis” ostas ūdeņos noplūda 500 l naftas produktu. Pēc avārijas atbildīgās institūcijas īstenoja avārijas seku novēršanu un noplūdušo produktu savākšanu.¹²

¹² LSM.lv 20.10.2015. «Ventspils naftas termināļi» noplūst 500 litri naftas. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/ventspils-naftas-terminali-noplust-500-litri-naftas.a151080/>

5. Makroaļģu un fitoplanktona aļģu, t.sk. zilaļģu izplatīšanās iespējas

Latvijas jūras piekrastes ūdeņos nav konstatētas makroaļģes, kas apdraudētu peldētāju veselību. Savukārt attiecībā uz fitoplanktona aļģēm draudus cilvēku veselībai rada pārmērīga zilaļģu savairošanās (t.s. ūdens „ziedēšana”), kuru izdalītie toksīni, aļģēm atmirstot, var radīt alergiskas ādas un gļotādu reakcijas. Dzerot ar zilaļģu toksīniem piesārņotu ūdeni, arī mājdzīvnieki un mājlopi var saindēties. Mērenā klimata zonā akūtas saindēšanās iespēja no zilaļģu toksīniem cilvēkiem ir niecīga, tomēr jāņem vērā, ka zilaļģu toksīniem piemīt arī hepatotoksiska un neirotoksiska iedarbība. Jāatzīmē, ka pēdējos gadu desmitos vairākos Baltijas jūras rajonos ārpus Latvijas teritoriālajiem ūdeņiem toksisko aļģu “ziedēšanas” intensitāte ir pieaugusi un ir novērojama katru vasaru.

Vasaras (jūnijs – septembris) periodā fitoplanktons sastāv no dažādām taksonomiskajām grupām, no kurām piekrastes LVB ŪO vairāk ir cianobaktērijas (*Cyanobacteria*) *Aphanizomenon flos-aquae* un *Woronichinia compacta*, kramaļģe *Cyclotella choctawhatcheeana* un no dinoflagelātiem *Gymnodinium spp.* un *Heterocapsa triquetra*. Rudenī (oktobris – novembris) piekrastes un pārejas ūdensobjektos dominējošās ir kramaļģes *A. octonarius var. octonarius*, *C. granii* un *T. baltica* un ciliāts *M. rubrum*.

Peldvietās “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” kopš regulāru novērojumu sākšanas zilaļģu masveida savairošanās nav konstatēta.

Secinājumi

- ✓ Izvērtējot Ventspils pilsētas peldvietu ilglaicīgās mikrobioloģiskās kvalitātes dinamiku 2019.-2023. gadam, ūdens peldvietās atbilda prasībām ilglaicīgā perspektīvā un mikrobioloģiskā kvalitāte bija stabila un nebija konstatēts paaugstināts peldūdens piesārņojums.

Aktuālo informāciju par peldvietas peldēšanās ierobežojumiem un ilglaicīgās ūdens kvalitātes novērtējumu skatīt Veselības inspekcijas mājaslapā: <https://www.vi.gov.lv/lv/aktualais-peldvietu-ilglaicigas-udens-kvalitates-novertejums>.

- ✓ Peldvietu “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” ūdeni, pamatojoties uz visiem mērījumu datiem par pēdējiem 4 gadiem, 2023. gadā varēja klasificēt kā **izcilas kvalitātes** ūdeni gan pēc *E. Coli*, gan pēc zarnu enterokoku rādītāja.
- ✓ Par izcilas ūdens kvalitātes apliecinājumu var uzskatīt arī peldvietai “Pilsētas pludmale” kopš 1999. gada katru gadu atkārtoti piešķirto Starptautiskā Vides Izglītības fonda (FEE) godalgu “Zilais karogs”.
- ✓ Peldvietu “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” ūdens kvalitāte ir saistīta ar Ventas upes ūdens kvalitāti un peldvietas ir pakļautas no Ventas ienestā potenciālā piesārņojuma riskam.
- ✓ Ņemot vērā to, ka peldvieta “Pilsētas pludmale” atrodas tiešā Ventspils brīvostas teritorijas tuvumā, tā ir pakļauta piesārņojuma riskam ar naftas produktiem un cita veida ķīmiskām vielām. Lai arī Ventspils pilsētas un ostas dienesti veic intensīvus preventīvos pasākumus, lai aizsargātu peldvietu no piesārņojuma un līdz šim tie ir spējuši nodrošināt ostas atbilstību vides aizsardzības un drošības standartiem, risks pastāv.
- ✓ Kopš tiek veikts peldvietu ‘Pilsētas pludmale’ un ‘Staldzene’ ūdens monitorings, zilaļģu masveida savairošanās peldvietās un to tuvumā nav konstatēta, tomēr to savairošanās iespēja nav izslēdzama, ņemot vērā Baltijas jūras eitrofo raksturu un

pēdējos gados novēroto zilaļģu masveida parādīšanos vasaras otrajā pusē vairākos Baltijas jūras rajonos ārpus Latvijas teritoriālajiem ūdeņiem.

Izmantotie informācijas avoti

1. Eberhards G., Lapinskis J., 2008. "Klimata maiņas ietekme uz Latvijas ūdeņu vidi" atlants "Baltijas jūras Latvijas krasta procesi
2. Eberharda G. ziņojums "Jūras stāvkrasta erozija un atkāpšanās 50 gadu laikā Džeriņu – Staldzenes posmā un prognozes līdz 2050.gadam"
3. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/7/EK (2006. gada 15. februāris) par peldvietu ūdens kvalitātes pārvaldību un Direktīvas 76/160/EEK atcelšanu
4. Guidelines for compiling bathing water profiles. Implementation of the new bathing water directive 2006/7/EC in Estonia, 2009.
5. Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas ģeoloģiskā un ģeomorfoloģiskā dabas pieminekļa „Staldzenes stāvkrasts” dabas aizsardzības plāns. Izstrādāts 2008. – 2018. gadam. 2008.
6. Jūras plānojums 2030. Jūras plānojums Latvijas Republikas iekšējiem jūras ūdeņiem, teritoriālajai jūrai un ekskluzīvās ekonomiskās zonas ūdeņiem
7. Jūras vides stāvokļa novērtējums. 2018. Latvijas Hidroloģijas institūts
8. Latvijas Hidroekoloģijas institūts. Jūras vides stāvokļa novērtējums (2018). Rīga, 2018
9. Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs. Pārskats par virszemes un pazemes ūdeņu stāvokli 2022. gadā. Rīga, 2023
10. Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs. Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.-2027. gadam. Rīga, 2021
11. Kurzemes reģiona attīstības stratēģija 2015. – 2030. gadam
12. Mana jūra. 28.08.2023. Mana Jūra izziņo 2023. gada rezultātus: netīrākās pludmales – Jūrmalas pilsētā, tīrākās – Talsu novadā. Pieejams: <https://manajura.lv/2023/08/24/mana-jura-izzino-2023-gada-rezultatus-netirakas-pludmales-jurmalas-pilseta-tirakas-talsu-novada/>
13. Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādņu 2011. – 2017.gadam stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros izstrādātais Vides pārskata projekts

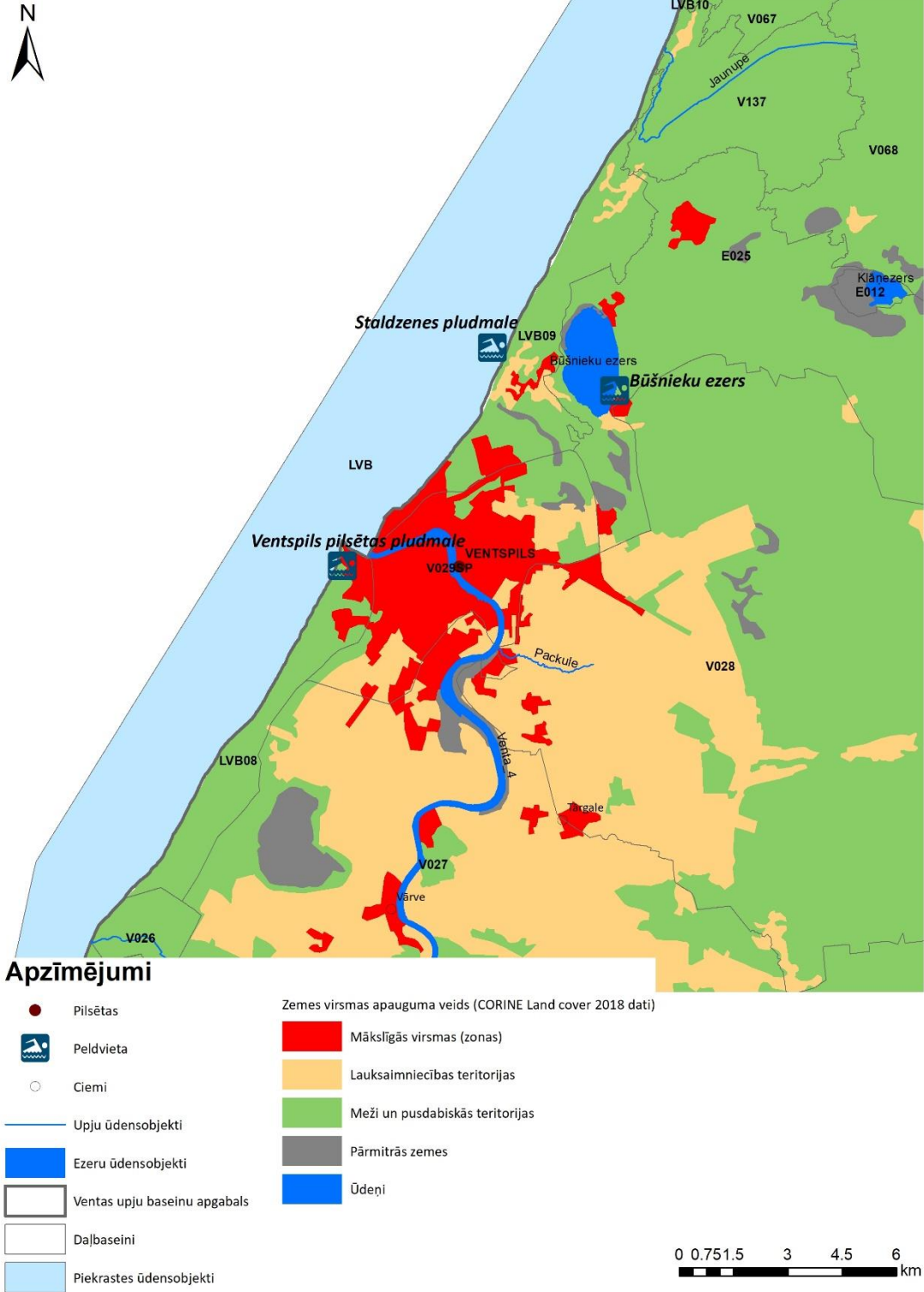
14. Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada Pašvaldības, kopīgā ilgspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

15. Ventspils brīvostas pārvalde. Pieejams: <https://www.portofventspils.lv/>

Titulattēls: ventspils.lv

1.pielikums. Zemes lietojuma veidi peldvietu “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” apkārtnē

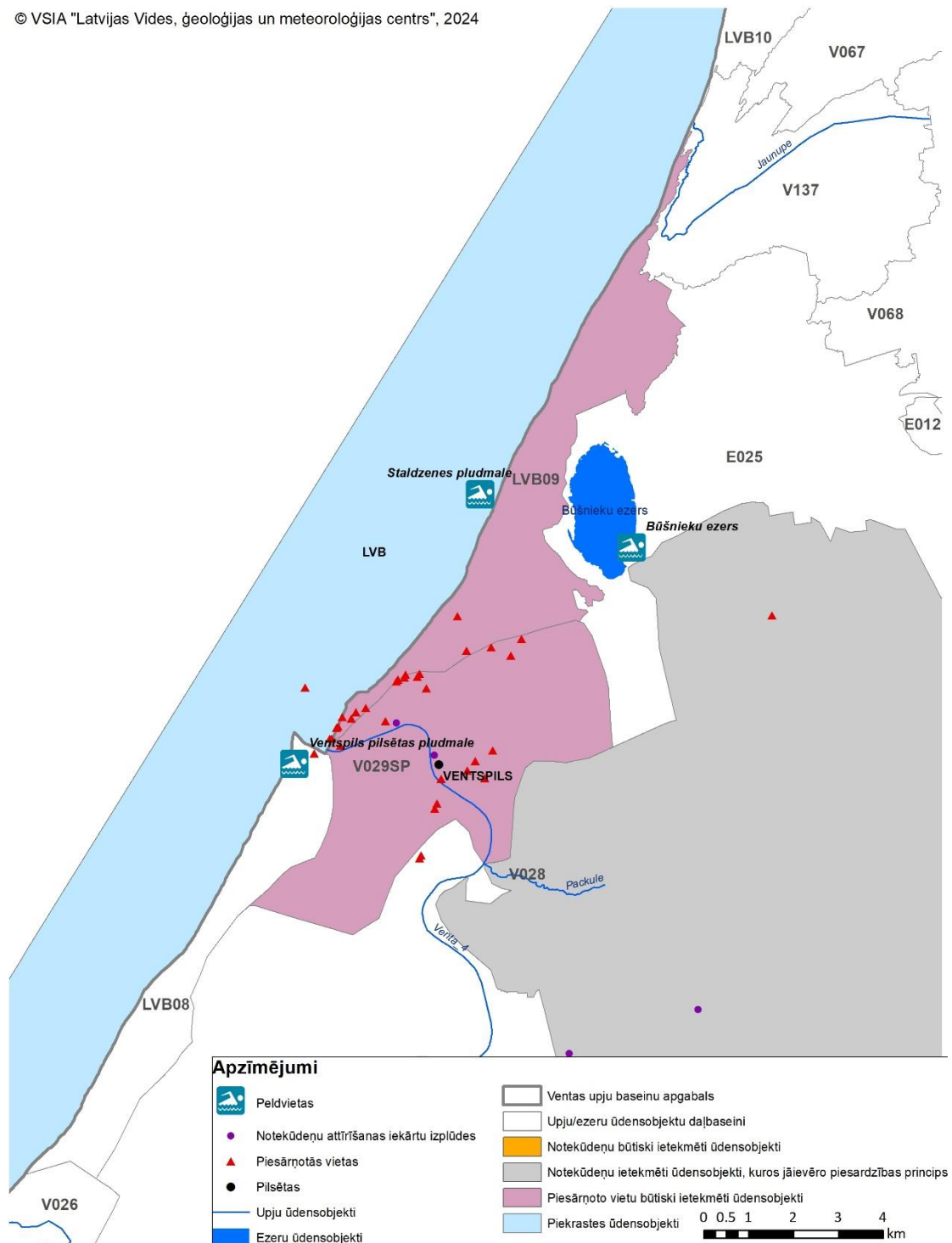
© VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs", 2024

Avots: Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs

2.pielikums. Punktveida piesārņojuma slodze peldvietu “Pilsētas pludmale” un “Staldzene” apkārtnē

© VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs", 2024

Avots: Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs